

**РІШЕННЯ
ЗБОРІВ СУДДІВ
КАЛИНІВСЬКОГО РАЙОННОГО СУДУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**щодо необхідності приведення штатного розпису суду у відповідність до вимог
Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у редакції Закону України № 4905-IX від 09
червня 2026 року та внесення його на затвердження до Територіального управління
Державної судової адміністрації України у Вінницькій області**

Розглянувши питання щодо реалізації положень Закону України від 09 червня 2026 року № 4905-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Закону України «Про Вищу раду правосуддя» щодо удосконалення декларацій доброчесності судді та родинних зв'язків судді», яким внесено зміни до частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а також лист Міністерства фінансів України за вихідним № 08020-09-6/19932 від 15 липня 2026 року щодо застосування вищезазначених законодавчих змін під час формування показників проекту Державного бюджету України на 2027 рік, збори суддів Калинівського районного суду Вінницької області, реалізуючи повноваження органу суддівського самоврядування, передбачені Законом України «Про судоустрій і статус суддів», дійшли таких висновків.

Відповідно до положень статей 6, 8, 19, 126, 129, 130 Конституції України, судова влада є самостійною та незалежною гілкою державної влади, а її незалежність належить до фундаментальних засад конституційного ладу України. Конституція України покладає на державу безумовний обов'язок забезпечити належні умови функціонування судів і діяльності суддів, у тому числі шляхом установа та гарантування належного матеріального забезпечення суддів як одного з ключових елементів їх незалежності.

Належний рівень суддівської винагороди не є видом соціальної пільги чи бюджетної преференції, а становить одну з інституційних гарантій незалежності судової влади. Матеріальне забезпечення суддів покликане унеможливити будь-який неправомірний вплив на здійснення правосуддя, гарантувати неупередженість судді, зміцнювати довіру суспільства до судової влади та забезпечувати реальне виконання державою конституційного обов'язку щодо гарантування незалежності суддів.

Конституційний принцип верховенства права, закріплений статтею 8 Конституції України, означає обов'язковість виконання законів усіма суб'єктами владних повноважень. Зазначений принцип охоплює, зокрема, вимоги правової визначеності, юридичної передбачуваності, поваги до закону, належного урядування та недопустимості довільного незастосування нормативно-правових актів, які набрали чинності.

Частиною другою статті 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, визначених Конституцією і законами України. Зазначене конституційне положення виключає можливість невиконання закону з мотивів його фінансової недоцільності, відсутності відповідних бюджетних призначень чи існування іншої адміністративної позиції органів виконавчої влади.

09 червня 2026 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 4905-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Закону України «Про Вищу раду правосуддя» щодо удосконалення декларацій доброчесності судді та родинних зв'язків судді», яким, серед іншого, частину третю статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» доповнено абзацом наступного змісту: «Для визначення базового розміру посадового окладу судді не може застосовуватися інша вартісна величина, ніж прожитковий мінімум для працездатних осіб, передбачений абзацом четвертим частини другої статті 1 Закону України «Про прожитковий мінімум», в розмірі, встановленому для цієї соціальної і демографічної групи населення законом України про Державний бюджет на відповідний рік».

Із моменту набрання чинності зазначеним Законом, законодавцем імперативно визначено, що базовий розмір посадового окладу судді обчислюється виключно із застосуванням прожиткового мінімуму для працездатних осіб, передбаченого абзацом четвертим частини другої статті 1 Закону України «Про прожитковий мінімум», у розмірі, встановленому законом про Державний бюджет України для відповідної соціально-демографічної групи населення.

Таким чином, законодавець прямо виключив можливість застосування будь-якої іншої розрахункової величини для визначення суддівської винагороди. Припис частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» має імперативний характер, не передбачає

жодних винятків чи відкладальних умов щодо його застосування та підлягає виконанню всіма без винятку органами державної влади.

Стаття 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» є спеціальною нормою, яка відповідно до статті 130 Конституції України визначає виключний порядок обчислення суддівської винагороди як невід'ємної складової конституційних гарантій незалежності суддів.

За загальновизнаним принципом *lex specialis derogat legi generali*, спеціальний закон має пріоритет перед законом загального характеру у сфері правовідносин, які ним урегульовані. Саме Закон України «Про судоустрій і статус суддів» визначає правовий статус суддів, систему гарантій їх незалежності та порядок визначення суддівської винагороди, тоді як Закон України «Про Державний бюджет України» має інший предмет правового регулювання та спрямований виключно на визначення доходів і видатків держави на відповідний бюджетний період.

Крім того, Закон України № 4905-IX є законом, прийнятим пізніше, ніж Закон України «Про Державний бюджет України на 2026 рік». Відповідно до принципу *lex posterior derogat legi priori*, у разі колізії між законами однакової юридичної сили застосуванню підлягає закон, прийнятий пізніше, якщо законодавець прямо не встановив інше. Отже, після набрання чинності Законом № 4905-IX саме його приписи визначають порядок обчислення суддівської винагороди.

Посилання на положення Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік», якими встановлено іншу розрахункову величину для визначення базового розміру посадового окладу судді, а також на відсутність необхідних бюджетних асигнувань, саме по собі не може бути достатньою правовою підставою для незастосування чинної редакції частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

За своєю правовою природою Закон України «Про Державний бюджет України» є законом, який визначає доходи та видатки держави на відповідний бюджетний період, встановлює обсяги бюджетних призначень та регламентує особливості виконання державного бюджету. Водночас він не змінює правового змісту спеціальних законів, які визначають конституційний статус окремих органів державної влади чи гарантії діяльності їх посадових осіб, якщо відповідні зміни прямо не внесені самим законодавцем.

Питання фінансового забезпечення виконання закону та питання обов'язковості його застосування є різними за своїм змістом і правовою природою. Наявність чи відсутність бюджетного фінансування може впливати на порядок виконання бюджетних процедур, однак не змінює змісту чинної норми закону та не звільняє органи державної влади від обов'язку діяти відповідно до Конституції України і законів України.

Конституційний Суд України у своїх рішеннях неодноразово наголошував, що гарантії незалежності суддів мають конституційний характер, а тому не можуть бути скасовані, звужені чи фактично обмежені законом про Державний бюджет України або іншими нормативно-правовими актами, предмет регулювання яких не пов'язаний із визначенням статусу суддів. Конституційний Суд України послідовно виходить із того, що матеріальне забезпечення суддів є складовою конституційних гарантій незалежності судової влади, а держава не вправі посилатися на фінансові труднощі чи недостатність бюджетних коштів як на підставу для невиконання встановлених законом гарантій.

Вказані правові позиції ґрунтуються на положеннях статей 126, 130 Конституції України, відповідно до яких незалежність суддів гарантується Конституцією і законами України, а держава забезпечує фінансування та належні умови функціонування судів у порядку, визначеному законом. Отже, саме на державу покладається позитивний обов'язок забезпечити реальне виконання законодавчих гарантій незалежності суддів, а не перекладати наслідки недостатності бюджетного планування на судову владу.

Аналогічний правовий підхід простежується і в практиці Верховного Суду, який виходить із того, що порядок визначення суддівської винагороди встановлюється виключно Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Органи державної влади, які здійснюють фінансове забезпечення діяльності судів, не наділені повноваженнями змінювати визначений законом порядок обчислення суддівської винагороди чи застосовувати інші розрахункові величини, ніж ті, що прямо передбачені законом.

Такий підхід узгоджується також із міжнародними стандартами незалежності судової влади.

Статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод гарантовано право кожної особи на розгляд її справи незалежним і безстороннім судом, встановленим законом. Незалежність суду є не лише характеристикою здійснення правосуддя, а й інституційною гарантією, яка передбачає належне організаційне та матеріальне забезпечення діяльності судової влади.

Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи CM/Rec(2010)12 «Про суддів: незалежність, ефективність та обов'язки», Європейська хартія про статус суддів, Висновки Консультативної ради європейських суддів (CCJE), а також Основні принципи незалежності судових органів, схвалені Організацією Об'єднаних Націй, виходять із того, що рівень винагороди суддів має бути гарантований законом, відповідати статусу судді та бути захищеним від необґрунтованого зменшення або адміністративного втручання. Належне матеріальне забезпечення суддів визнається міжнародними актами одним із фундаментальних елементів інституційної незалежності судової влади та важливою передумовою забезпечення права людини на справедливий суд.

Лист Міністерства фінансів України за вихідним № 08020-09-6/19932 від 15 липня 2026 року, яким повідомляється, що застосування положень Закону України № 4905-IX в частині обрахування розміру посадового окладу судді, відбудеться під час формування показників проекту Державного бюджету України на 2027 рік, за своєю юридичною природою є інформаційним листом центрального органу виконавчої влади, який відображає офіційну позицію Міністерства фінансів України з питань фінансового забезпечення реалізації законодавчих змін. Водночас такий лист не є нормативно-правовим актом, не містить загальнообов'язкових правил поведінки, не проходить державної реєстрації як нормативно-правовий акт, не встановлює нових правових норм та не може змінювати чи обмежувати дію закону.

Відповідно до положень статті 19 Конституції України жоден орган виконавчої влади не наділений повноваженнями змінювати зміст закону шляхом видання листів, роз'яснень, рекомендацій чи інших документів інформаційного характеру. Такі документи можуть використовуватися виключно як джерело інформації щодо адміністративної практики відповідного органу, однак вони не є джерелом права та не підлягають застосуванню всупереч закону.

Отже, лист Міністерства фінансів України за № 08020-09-6/19932 від 15 липня 2026 року, не може бути самостійною правовою підставою для незастосування чинної редакції частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» або для відмови у приведенні внутрішніх організаційно-фінансових документів суду у відповідність до вимог чинного законодавства.

Відповідно до норм Закону України «Про судоустрій і статус суддів» організаційне та фінансове забезпечення діяльності судів здійснюється Державна судова адміністрація України та її територіальними управліннями. При цьому визначені законом повноваження цих органів мають виключно організаційно-забезпечувальний характер і реалізуються в межах Конституції України та законів України.

Закон не наділяє Державну судову адміністрацію України або її територіальні управління повноваженнями визначати чи змінювати порядок обчислення суддівської винагороди, застосовувати іншу розрахункову величину, ніж прямо передбачена законом, або встановлювати будь-які винятки щодо застосування статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Відповідно, під час здійснення своїх повноважень зазначені органи зобов'язані виходити із чинної редакції закону та забезпечувати його належну реалізацію.

Одним із документів, що відображає практичну реалізацію вимог законодавства у сфері фінансового забезпечення діяльності суду, є штатний розпис суду. За своєю правовою природою штатний розпис є внутрішнім організаційно-фінансовим документом, який визначає структуру суду, перелік посад, чисельність працівників та розміри посадових окладів відповідно до чинного законодавства. Такий документ не встановлює нових правових норм, а лише відтворює у фінансово-організаційній формі законодавчо визначені умови діяльності суду.

Саме тому зміна законодавства, яка безпосередньо стосується порядку визначення базового розміру посадового окладу судді, обумовлює необхідність приведення штатного розпису у відповідність до нових законодавчих вимог. Після набрання чинності Законом України № 4905-IX, штатний розпис, сформований із застосуванням іншої розрахункової величини, ніж передбачена частиною третьою статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», припинив відповідати чинному законодавству в частині визначення посадових окладів суддів.

При цьому, приведення штатного розпису у відповідність до закону не означає автоматичного вирішення питання бюджетного фінансування чи внесення змін до показників Державного бюджету України. Йдеться виключно про приведення внутрішнього організаційно-фінансового документа суду у відповідність до законодавства, що є самостійним юридичним обов'язком відповідних посадових осіб незалежно від подальшого вирішення питань фінансування.

Збори суддів звертають увагу, що вирішення питання про затвердження штатного розпису належить до компетенції уповноважених органів Державної судової адміністрації

України. Натомість обов'язок суду підготувати та подати на затвердження штатний розпис, який відповідає чинному законодавству, впливає безпосередньо із принципу законності.

Реалізуючи повноваження органу суддівського самоврядування, збори суддів не підміняють повноваження органів, відповідальних за фінансове забезпечення діяльності судів, не втручаються у бюджетний процес та не вирішують питання розподілу бюджетних коштів. Водночас відповідно до приписів Закону України «Про судоустрій і статус суддів», зобов'язані вживати заходів, спрямованих на забезпечення незалежності суддів, належної організації діяльності суду та додержання законодавства під час здійснення організаційного забезпечення правосуддя.

До таких заходів належить, зокрема, прийняття рішень щодо необхідності приведення внутрішніх організаційних документів суду у відповідність до вимог закону та звернення до відповідних органів державної влади з питань, що стосуються забезпечення діяльності суду.

Окремої правової оцінки потребує погодження головою Калинівського районного суду Вінницької області змін до штатного розпису суду на 2026 рік, що введений у дію з 01 серпня 2026 року, на виконання рішення Вищої ради правосуддя від 28 травня 2026 року № 1043/0/15-26 «Про визначення кількості суддів у місцевих та апеляційних судах».

З матеріалів, розглянутих зборами суддів, убачається, що погодження зазначених змін до штатного розпису на 2026 рік було здійснено виключно з метою виконання вказаного рішення Вищої ради правосуддя, та реалізації визначеної ним чисельності посад суддів у Калинівському районному суді Вінницької області. Основною метою такого погодження було введення до штатного розпису сьомої штатної одиниці посади судді, що створювало зокрема необхідні організаційні передумови для проведення процедур добору (конкурсу) на вакантну посаду судді, а також забезпечувало можливість формування бюджетного запиту на наступні бюджетні періоди з урахуванням визначеної Вищою радою правосуддя кількості посад суддів.

За своїм змістом зазначене погодження не було спрямоване на правову оцінку порядку визначення суддівської винагороди, не містило висновку щодо правомірності застосування тієї чи іншої розрахункової величини та не може розглядатися як волевиявлення суду щодо погодження із застосуванням положень, які суперечать чинній редакції статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Сам факт погодження змін до штатного розпису на 2026 рік на виконання рішення Вищої ради правосуддя від 28 травня 2026 року № 1043/0/15-26 «Про визначення кількості суддів у місцевих та апеляційних судах», не створює правових наслідків у вигляді визнання законності способу обчислення посадового окладу судді, якщо такий спосіб не відповідає чинному законодавству. Виконання рішення Вищої ради правосуддя щодо визначення кількості посад суддів та виконання вимог статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» регулюють різні за своїм предметом правовідносини, мають різну правову мету та не перебувають у взаємній залежності.

З огляду на викладене, збори суддів доходять висновку, що погодження змін до штатного розпису суду на 2026 рік на виконання рішення Вищої ради правосуддя від 28 травня 2026 року № 1043/0/15-26 «Про визначення кількості суддів у місцевих та апеляційних судах», не створює преюдиційного значення щодо правомірності визначення базового розміру посадового окладу судді та не позбавляє суд обов'язку привести зазначений документ у відповідність до законодавства після зміни правового регулювання.

Принцип законності, закріплений статтею 19 Конституції України, передбачає не лише обов'язок органів державної влади виконувати закон, а й обов'язок усунути наслідки застосування нормативних положень, які втратили актуальність у зв'язку зі зміною законодавства. Саме тому після набрання чинності Законом України № 4905-IX виник новий юридичний обов'язок переглянути внутрішні організаційно-фінансові документи суду в частині, яка більше не відповідає чинному законодавству.

Невчинення таких дій фактично означало б подальше використання у діяльності суду документа, окремі положення якого не узгоджуються з вимогами спеціального закону, що суперечило б принципам верховенства права, правової визначеності та належного урядування.

При цьому збори суддів виходять із того, що приведення штатного розпису у відповідність до закону не є вирішенням спору щодо порядку фінансування судової влади, не означає втручання у бюджетний процес та не зумовлює автоматичного виникнення бюджетних зобов'язань. Підготовка і подання на затвердження штатного розпису, оформленого відповідно до чинного законодавства, є самостійною процесуальною та організаційною дією, яка передуює здійсненню будь-яких фінансових процедур і забезпечує дотримання вимог законності у діяльності суду.

Збори суддів також враховують, що відповідно до принципу належного урядування кожен орган державної влади зобов'язаний діяти послідовно, добросовісно та у спосіб, який забезпечує реалізацію чинного законодавства. Цей принцип однаковою мірою поширюється як на органи судової влади, так і на органи, що здійснюють її організаційне та фінансове забезпечення. Відтак будь-які рішення щодо затвердження штатного розпису повинні прийматися виключно на підставі Конституції України та законів України, а не виходячи з положень інформаційних листів, рекомендацій чи інших документів, які не мають нормативного характеру.

Таким чином, сукупний аналіз положень Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Закону України від 09 червня 2026 року № 4905-IX, Бюджетного кодексу України, правових позицій Конституційного Суду України, висновків Верховного Суду, міжнародних стандартів незалежності судової влади, а також правової природи штатного розпису суду дає підстави для висновку, що після набрання чинності Законом України № 4905-IX виник юридичний обов'язок привести штатний розпис Калинівського районного суду Вінницької області на 2026 рік у відповідність до вимог чинної редакції частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та подати його на затвердження до Територіального управління Державної судової адміністрації України у Вінницькій області.

Такий підхід забезпечує реалізацію конституційних гарантій незалежності суддів, відповідає принципам верховенства права, законності, правової визначеності та належного урядування, узгоджується з правовими позиціями Конституційного Суду України і Верховного Суду та не виходить за межі повноважень зборів суддів як органу суддівського самоврядування.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 6, 8, 19, 55, 92, 95, 126, 129, 130 Конституції України, статтями 4, 23, 48, 51 Бюджетного кодексу України, статтями 135, 148, 155–158 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Законом України від 09 червня 2026 року № 4905-IX, рішеннями Конституційного Суду України щодо гарантій незалежності суддів, правовими висновками Верховного Суду, статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Рекомендацією Комітету Міністрів Ради Європи CM/Rec(2010)12, Європейською хартією про статус суддів, Основними принципами незалежності судових органів ООН та принципом верховенства права, збори суддів Калинівського районного суду Вінницької області -

ВИРІШИЛИ:

1. Визнати, що погодження головою Калинівського районного суду Вінницької області змін до штатного розпису суду на 2026 рік, який введений у дію з 01 серпня 2026 року, здійснено виключно з метою виконання рішення Вищої ради правосуддя від 28 травня 2026 року № 1043/0/15-26 «Про визначення кількості суддів у місцевих та апеляційних судах», реалізації визначеної цим рішенням чисельності посад суддів, введення до штатного розпису сьомої штатної одиниці посади судді, створення організаційних передумов для проведення добору на вакантну посаду судді та забезпечення можливості формування бюджетних запитів на наступні бюджетні періоди.
2. Встановити, що погодження змін до штатного розпису, зазначене у пункті 1 цього рішення, мало виключно організаційно-технічний характер, не є підтвердженням правомірності застосування будь-якої іншої розрахункової величини, ніж передбачена чинною редакцією частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», не свідчить про погодження суду із застосуванням положень абзацу п'ятого статті 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» для визначення суддівської винагороди та не перешкоджає приведенню штатного розпису у відповідність до вимог чинного законодавства.
3. Визнати необхідним привести штатний розпис Калинівського районного суду Вінницької області на 2026 рік, у частині визначення посадових окладів суддів, починаючи з 25 червня 2026 року, у відповідність до вимог частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у редакції Закону України від 09 червня 2026 року № 4905-IX.
4. Доручити керівнику апарату Калинівського районного суду Вінницької області підготувати проєкт змін до штатного розпису суду на 2026 рік, із визначенням посадових окладів суддів відповідно до вимог чинної редакції частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».
5. У разі погодження головою суду підготовлений проєкт змін до штатного розпису на 2026 рік, направити до Територіального управління Державної судової адміністрації України у Вінницькій області, для розгляду та затвердження у встановленому законодавством порядку.
6. Звернути увагу Територіального управління Державної судової адміністрації України у Вінницькій області на необхідність під час розгляду питання щодо затвердження змін до штатного розпису Калинівського районного суду Вінницької області на 2026 рік, керуватися

Конституцією України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів» у редакції Закону України № 4905-IX, правовими позиціями Конституційного Суду України та Верховного Суду, а також міжнародними стандартами незалежності судової влади.

7. Зазначити, що це рішення не спрямоване на вирішення питань бюджетного фінансування, зміни показників Державного бюджету України чи визначення обсягу бюджетних призначень, а має на меті забезпечення приведення внутрішніх організаційно-фінансових документів суду у відповідність до вимог чинного законодавства.

8. Доручити керівнику апарату суду у разі відмови у затвердженні змін до штатного розпису, його повернення без розгляду або отримання інших рішень Територіального управління Державної судової адміністрації України у Вінницькій області, невідкладно поінформувати про це голову суду із наданням відповідних документів та мотивів прийнятого рішення.

9. Надіслати копію цього рішення разом із проектом змін до штатного розпису Калинівського районного суду Вінницької області на 2026 рік, до Територіального управління Державної судової адміністрації України у Вінницькій області.

10. Копію рішення зборів суддів опублікувати на офіційному веб-сайті Калинівського районного суду Вінницької області.

11. Контроль за виконанням цього рішення покласти на голову Калинівського районного суду Вінницької області та керівника апарату суду в межах їх повноважень, визначених Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

12. Рішення набирає чинності з моменту його прийняття зборами суддів та підлягає невідкладному виконанню в частині підготовки і внесення на погодження проекту змін до штатного розпису суду, приведеного у відповідність до вимог чинної редакції частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», з урахуванням вимог діючого законодавства.

Голова зборів суддів

С.В.Селін

Секретар зборів суддів

Ю.О.Аліменко